

УДК 340.113(038)

БЕСЕДНА Л.Л., старший науковий співробітник НДІП НАПрН України

ДО ПИТАННЯ ЗМІНИ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЗАКОНОДАВСТВА

Анотація. Розглядається питання формування понятійного апарату національного законодавства і його зміни у часі.

Ключові слова: законодавча мова, нормативно-правовий акт, термінологія, термін, поняття, понятійний апарат.

Аннотация. Рассматривается вопрос формирования понятийного аппарата национального законодательства и его изменения во времени.

Ключевые слова: законодательный язык, нормативно-правовой акт, терминология, термин, понятие, понятийный аппарат.

Summary. A question of the conceptual apparatus of national legislation formation and its change with time is examined.

Keyword: a legislative language, a normative-legal act, a terminology, a term, a notion, a conceptual apparatus.

Постановка проблеми. Стрімке оновлення національної законодавчої бази привело до утворення значного масиву нормативно-правових актів і, відповідно, швидкого нарощування термінологічної системи українського законодавства.

Хоча юридичний різновид мови, обумовлений сферою свого застосування, можна розглядати як самостійну функціональну лінгвістичну підсистему, він підпадає під дію загальних закономірностей, притаманних мові природній, зокрема тенденції зміни у часі лексичного складу мови: зістарення одних та поява нових термінів – неологізмів, зумовлених розвитком економічної, соціальної та наукової сфер діяльності людини [1].

Швидкий розвиток окремої галузі науки і виробництва викликає необхідність введення в обіг нових термінів, вилучення деяких термінів та корегування визначення частини застосовуваних термінів, спонукаючи тим самим закріплювати ці факти у відповідних нормативно-правових актах за допомогою правових дефініцій.

Метою статті є визначення якісних змін понятійного апарату термінології національного законодавства у часі, зокрема термінології основних законів України в інформаційній сфері, яка набула швидкого розвитку в останні десятиріччя.

Виклад основних положень. Термінологія законодавства потребує особливо пильної уваги щодо вимог вірного і точного тлумачення термінів для практичного застосування нормативно-правових актів, дотримання смислової однозначності при використанні одного і того ж терміна в текстах різних нормативно-правових актів, уточнення смислу окремих неясних термінів, що вживаються у відмінному від загальноприйнятого значенні, для забезпечення впорядкування, систематизації, нормалізації і одноманітного використання термінів у текстах нормативно-правових актів.

Важливим значенням для забезпечення точності і єдності нормативно-правової термінології, необхідною умовою точного і ясного розуміння нормативного тексту є наявність визначень понять в нормативно-правових актах за допомогою правових дефініцій. Як правило, вживані у тому або іншому нормативно-правовому акті юридичні поняття мають законодавчо закріплене визначення, традиційно у вигляді переліку їх

дефініцій, оформленого окремою статтею загальної частини нормативно-правового акта, та у вигляді розкриття специфічних понять безпосередньо в тексті основної частини правової норми при першій їх згадці.

Для дослідження фактичної зміни понятійного апарату термінології українського законодавства нами було розглянуто низку чинних законів України в інформаційній сфері (близько 70 законів), а саме – терміни з відповідними дефініціями, закріплені в нормативному тексті окремих законів в їх останній редакції, в початковій редакції та прийнятих пізніше законах про внесення змін і доповнень до розглянутих законів.

У статті [2] було наведено кількісні показники наявності термінів у базових законах і кодексах та прийнятих пізніше законах про внесення змін і доповнень до них за період 1991 – 2010 роки. Вимальовується наступна картина:

– загальна кількість законів про внесення змін та доповнень значно перевищує кількість базових законів та кодексів і становить, відповідно, 66 % проти 34 % базових законів та 89 % проти 11 % базових кодексів;

– незважаючи на це, три чверті термінів визначено саме у базових законах.

Тим не менш, проведені дослідження показують, що закони про внесення змін та доповнень до окремих розглянутих законів, зокрема в інформаційній сфері, суттєво змінюють як лексичний склад, так і понятійний апарат законодавчої термінології.

Внесені зміни можуть бути декількох типів: введення в обіг нового терміна, заміна існуючого терміна (корегування самого терміна), вилучення раніше застосовуваного терміна, корегування попередньо даної дефініції терміна, причому в останньому випадку існує кілька можливих варіантів – від невеликої перестановки слів та уточнень окремих деталей до майже заново сформульованого визначення у новій редакції.

Розглянемо конкретні випадки.

Що стосується головного закону України в інформаційній сфері – Закону “Про інформацію” (далі – Закон), який регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони та захисту інформації, то у його початковій редакції від 2 жовтня 1992 року [3] наведено близько 30 понять, трактування яких закріплено безпосередньо у тексті основної частини, здебільшого кожне окремою статтею. Пізніше, згідно із Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України” від 11.05.04 р. [4] у тексті Закону слово “конфіденціальна” в усіх відмінках замінено словом “конфіденційна” у відповідному відмінку.

Нова редакція Закону від 13.01.11 р. згідно із Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про інформацію” [5] надає нам майже повністю відредаговані дефініції основних термінів, іноді заново переосмислені, особливо стосовно понять “інформація”, “документ”, “основні види інформаційної діяльності”:

Початкова редакція	Нова редакція
<i>Під інформацією цей Закон розуміє документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі.</i>	<i>Інформація – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.</i>
<i>Документ – це передбачена законом матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації шляхом фіксації її на папері, магнітній, кіно-, відео-, фотоплівці або на іншому носіїві.</i>	<i>Документ – матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі.</i>

<i>Основними видами інформаційної діяльності є одержання, використання, поширення та зберігання інформації.</i>	<i>Основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації.</i>

Зміст понять у новій редакції Закону також розкривається в окремих статтях другого розділу, але існує і спеціальна стаття з визначеннями термінів у загальній частині.

В новій редакції виключено частину попередньо визначених термінів, таких як “інформаційна діяльність”, “одержання інформації”, “використання інформації”, “поширення інформації”, “зберігання інформації”, “галузі інформації”, “режим доступу до інформації”, “інформаційний запит” та ін., і введено низку нових понять відповідно до сучасних реалій, зокрема “захист інформації”, “цензура”, “суб’єкт владних повноважень”, та нові види інформації за змістом: “науково-технічна інформація”, “податкова інформація”, “інформація про стан довкілля”, “інформація про товар (роботу, послугу)”. Замість понять “друковані засоби масової інформації” і “аудіовізуальні засоби масової інформації” вводиться єдине поняття “засоби масової інформації”.

Чому з тексту Закону видалено дефініції понять стосовно раніше визначених видів інформаційної діяльності (одержання, використання, поширення, зберігання інформації) і не надано дефініції нововведеним видам (створення, збирання, охорона та захист інформації) – незрозуміло.

І цей Закон не є винятком.

Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 13.12.91 р. [6], який визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку науково-технічної сфери та створює умови для наукової і науково-технічної діяльності, набув свого сучасного вигляду в редакції згідно із Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності” від 01.12.98 р. [7]. Початковий Закон України “Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності” від 13.12.91 р. [8] не мав окремо сформованого переліку термінів і взагалі не розкривав текстуально їх зміст. В редакції від 01.12.98 р. спеціальна стаття 1 під назвою “Основні терміни та їх визначення” представляє нам 10 вживаних термінів, а остання редакція Закону від 05.12.12 р. надає вже 17 термінів. Проаналізуємо випадки змін щодо термінології цього Закону.

1. Введення в обіг нових термінів:

- окрім наукової та науково-технічної діяльності, виокремлюються науково-педагогічна та науково-організаційна діяльність, а термін “науковий працівник” має різновидом термін “науково-педагогічний працівник” згідно із Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 06.04.00 р. [9];

- поняття “вчений” отримує різновид “молодий вчений – вчений віком до 35 років” згідно із Законом України “Про внесення змін до деяких законів України” від 20.02.03 р. [10];

- поняття “науковий результат” розширюється додатковими поняттями “науково-технічні (експериментальні) розробки” та “наукова (науково-технічна) продукція” згідно із Законом Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 08.09.11 р. [11], який також вводить поняття “грант”: “фінансові чи інші ресурси, надані на безоплатній і безповоротній основі юридичними, фізичними особами і міжнародними організаціями для проведення конкретних

фундаментальних та (або) прикладних наукових досліджень за напрямками і на умовах, визначених надавачами гранта”.

2. Корегування попередньо даної дефініції: викладення в новій редакції.

• У новій редакції дефініції поняття “*науковий працівник*”, викладеній згідно із Законом “Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 06.04.00 р. [9], підкреслюється, що науковим працівником може бути вчений, який “*має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання*” і який “*професійно займається*” не тільки “*науковою, науково-технічною або науково-педагогічною*”, а й “*науково-організаційною діяльністю*”.

• Термін “*прикладні наукові дослідження*”, визначений як “*наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на одержання і використання знань для практичних цілей*”, викладено в редакції згідно із Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 08.09.11 р. [11]: “*прикладні наукові дослідження – наукова діяльність, спрямована на одержання нових знань, що можуть бути використані для практичних цілей*”.

3. Корегування попередньо даної дефініції: уточнення окремих деталей.

• Термін “*вчений*” у редакції Закону від 22.12.98 р. [7] трактується як “*фізична особа (громадянин України, іноземець або особа без громадянства), яка провадить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та (або) науково-технічні результати*”. Згідно із Законом України від 06.04.00 р. [9] слова “*яка провадить*” замінено словами “*яка має вищу освіту та проводить*”; а згідно із Законом від 20.11.03 р. [12] слова “*вищу освіту*” замінено словами “*повну вищу освіту*”, і визначення терміна набуває наступного вигляду: “*фізична особа (громадянин України, іноземець або особа без громадянства), яка має повну вищу освіту та проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та (або) науково-технічні результати*”.

Закон України “Про науково-технічну інформацію” від 25.06.93 р. [13], який визначає основи державної політики в галузі науково-технічної інформації, у статті 1 визначає 8 термінів. Початкова редакція терміну “*науково-технічна інформація*” формулює його як “*документовані або публічно оголошені відомості про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності*”.

Остання редакція Закону від 09.05.11 р. корегує визначення цього терміна згідно із Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про інформацію” від 13.01.11 р. [14]: “*будь-які відомості та/або дані про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді*”.

У даному випадку доповнення дефініції словами “*які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді*” є необхідністю, викликаною активним розвитком в останні роки електронних засобів представлення, обробки і збереження інформації.

Закон України “Про захист персональних даних” [15], який регулює правові відносини, пов’язані із захистом і обробкою персональних даних, є відносно новим: початкова редакція від 01.06.10 р., чинний від 01.01.11 р. Але й на ньому вже можна продемонструвати майже всі перераховані вище варіанти можливих змін понять.

Так у статті 2 “Визначення термінів” у початковій редакції цього Закону було наведено 10 термінів з дефініціями. Сучасна редакція Закону враховує зміни, внесені згідно із Законом “Про внесення змін до Закону України “Про захист персональних даних” від 20.11.12 р. [16]. Проаналізуємо, які саме зміни стосуються термінології.

1. Введення в обіг нових термінів.

- Нова редакція доповнена термінами такого змісту:

“картотека – будь-які структуровані персональні дані, доступні за визначеними критеріями, незалежно від того, чи такі дані централізовані, децентралізовані або розділені за функціональними чи географічними принципами”;

“одержувач – фізична чи юридична особа, якій надаються персональні дані, у тому числі третя особа”.

2. Заміна самого терміна.

- У тексті Закону терміни “володільць бази персональних даних” і “розпорядник бази персональних даних” у всіх відмінках і числах замінено відповідно термінами “володільць персональних даних” і “розпорядник персональних даних” у відповідному відмінку і числі.

3. Корегування попередньо даної дефініції: уточнення окремих деталей.

- Визначення терміна “знеособлення персональних даних – вилучення відомостей, які дають змогу ідентифікувати особу” після слів “дають змогу” доповнити словами “прямо чи опосередковано”: “вилучення відомостей, які дають змогу прямо чи опосередковано ідентифікувати особу”.

- Визначення терміна “розпорядник бази персональних даних – фізична чи юридична особа, якій володільцем бази персональних даних або законом надано право обробляти ці дані” після слів “ці дані” доповнити словами “від імені володільця”: “фізична чи юридична особа, якій володільцем персональних даних або законом надано право обробляти ці дані від імені володільця”.

- У визначенні терміна “володільць бази персональних даних – фізична або юридична особа, якій законом або за згодою суб’єкта персональних даних надано право на обробку цих даних, яка затверджує мету обробки персональних даних у цій базі даних, встановлює склад цих даних та процедури їх обробки, якщо інше не визначено законом” слова “у цій базі даних” виключити.

4. Корегування попередньо даної дефініції: викладення у новій редакції.

- Термін “згода суб’єкта персональних даних”, визначений як “будь-яке документоване, зокрема письмове, добровільне волевиявлення фізичної особи щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки”, викласти в такій редакції: “добровільне волевиявлення фізичної особи (за умови її поінформованості) щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, висловлене у письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про її надання”.

- Термін “обробка персональних даних”, визначений як “будь-яка дія або сукупність дій, здійснених повністю або частково в інформаційній (автоматизованій) системі та/або в картотеках персональних даних, які пов’язані зі збиранням, реєстрацією, накопиченням, зберіганням, адаптуванням, зміною, поновленням, використанням і поширенням (розповсюдженням, реалізацією, передачею), знеособленням, знищенням відомостей про фізичну особу”, викласти в такій редакції: “будь-яка дія або сукупність дій, таких як збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, адаптування, зміна, поновлення, використання і поширення

(розповсюдження, реалізація, передача), знеособлення, знищення персональних даних, у тому числі з використанням інформаційних (автоматизованих) систем”.

Тобто із десяти термінів, представлених у початковій редакції Закону “Про захист персональних даних” [15], за півторарічний період було проведено заміну двох та скоректовано дефініції трьох термінів, дефініції двох термінів викладено у новій редакції, введено два нових терміна. Незмінними залишилось менше половини термінів.

Закон України “Про авторське право і суміжні права” від 23.12.93 р. [17], який охороняє особисті немайнові і майнові права авторів та їх правонаступників, пов’язані із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва, у статті 4 згідно з редакцією від 23.02.94 р. наводить перелік 20 термінів з визначеннями. Згідно із Законом “Про внесення змін до Закону України “Про авторське право і суміжні права” від 11.07.01 р. [18] Закон набуває нової редакції; і вже стаття 1 представляє нам 43 терміни:

- 20 раніше визначених термінів із заново відредагованими дефініціями;
- у 4 випадках з цих 20 змінено самі терміни;
- додано 23 нових терміни.

Наприклад, нова редакція Закону дає більш сучасне і детальніше визначення терміну “база даних (компіляція даних)” – *“сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі – електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп’ютера) чи інших засобів”*; на відміну від попередньої редакції: *“сукупність даних, матеріалів або творів у формі, яку читає машина”*.

Термін *“обнародування твору – дія, що робить твір доступним для публіки, якими б засобами це не досягалось”* у новій редакції отримав нову назву – *“оприлюднення (розкриття публіці) твору”* і нове визначення: *“здійснена за згодою автора чи іншого суб’єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо”*, завдяки якому до переліку термінів було додано термін *“публічна демонстрація аудіовізуального твору, відеограми”*.

Серед нових термінів можна виділити вживані сьогодні *“відеограма”* і *“виробник відеограми”*, *“організація колективного управління”*, *“організація мовлення”*, *“організація ефірного мовлення”*, *“організація кабельного мовлення”*, *“технічні засоби захисту”*.

Сучасна редакція Закону України “Про авторське право і суміжні права” від 19.11.12 р. враховує зміни згідно із Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності” від 22.05.03 р. [19], який додає новий термін *“державна система правової охорони інтелектуальної власності”*, і згідно із Законом від 16.10.12 р. [20], який у визначенні терміна *“установа”* слова *“центрального орган виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності”* замінює словами *“центрального орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності”*.

Закон України “Про Національний архівний фонд та архівні установи” від 24.12.93 р. № 3814-ХІІ [21] (сучасна редакція з 16.03.12 р.), який регулює відносини, пов’язані із формуванням, обліком, зберіганням і використанням Національного архівного фонду, у редакції від 16.01.02 р. у ст. 1 визначає 15 термінів. Згідно із Законом

України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення протидії незаконному обігу архівних документів” від 22.12.06 р. [22]:

- у визначенні терміна “*архівний документ – документ незалежно від його виду, виду матеріального носія інформації, місця і часу створення та форми власності на нього, що припинив виконувати функції, для яких був створений, але зберігається або підлягає зберіганню з огляду на значущість для особи, суспільства чи держави або цінність для власника також як об’єкт рухомого майна*” слова “*місця і часу створення*” замінено словами “*місця, часу створення і місця зберігання*”;

- термін “*документ Національного архівного фонду*”, визначений як “*архівний документ, культурна цінність якого визнана відповідною експертизою і який зареєстрований як складова Національного архівного фонду*”, у новій редакції дефініції замість слів “*зареєстрований як складова Національного архівного фонду*” містить слова “*підлягає державному обліку і зберіганню*”;

- термін “*державна реєстрація документів*” виключено;

- визначено новий термін “*особистий архівний документ*” як “*архівний документ, що створений фізичною особою або безпосередньо її стосується*”.

Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про Національний архівний фонд та архівні установи” від 05.07.12 р. [23] доповнює перелік терміном “*експертиза цінності документів – всебічне вивчення документів з метою внесення їх до Національного архівного фонду або вилучення з нього, проведення грошової оцінки документів Національного архівного фонду, віднесення їх до унікальних і встановлення строків зберігання документів, що не підлягають внесенню до Національного архівного фонду*”.

Треба відзначити, що у національному законодавстві існують закони з більш вираженим і сталим понятійним апаратом. До цієї групи серед розглянутих нами законів можна віднести наступні:

1. Закон України “Про електронний цифровий підпис” від 22.05.03 р. у редакції від 18.10.12 р. [24] – наведено 14 термінів, жодної зміни.

2. Закон України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” від 14.09.06 р. [25] – 15 термінів викладено в редакції Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” від 02.10.12 р. [26], відтоді жодної зміни.

3. Закон України “Про стандартизацію” від 17.05.01 р., остання редакція від 02.12.12 р.) [27] – наведено 12 термінів, визначення поняття “*стандарт*” дано в редакції Закону від 01.12.05 р. № 3164-IV.

4. Закон України “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” від 23.09.97 р., редакція за станом на 10.08.12 р. [28] – перелік з 6 термінів доповнено терміном “*державне замовлення на висвітлення діяльності органів державної влади*” згідно із Законом від 30.09.98 р. № 133-XIV.

5. Закон України “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів” від 23.09.97 р., редакція за станом на 16.10.12 р. [29] – перелік з 8 термінів доповнено терміном “*собівартість виготовлення одного примірника передплатного видання*” згідно із Законом від 24.10.02 р. № 214-IV.

6. Закон України “Про радіочастотний ресурс України” від 01.06.00 р., остання редакція з 01.01.13 р. [30] – наведено 24 терміни, одна зміна у визначенні поняття “*користувач радіочастотного ресурсу*” згідно із Законом від 12.01.06 р. № 3317-IV.

7. Закон України “Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп’ютерних програм, баз даних” від 23.03.00 р., остання редакція від 01.01.13 р. [31] – наведено 18 термінів, одна зміна у визначенні поняття “*установа*” згідно із Законом від 16.10.12 р. № 5460-VI.

8. Закон України “Про захист суспільної моралі” від 20.11.03 р., остання редакція від 09.02.10 р. [32] – усього наведено 11 термінів; визначення поняття “*обіг продукції сексуального характеру*” викладено в редакції Закону України від 20.01.10 р. № 1819-VI, і цим же Законом введено поняття “*дитяча порнографія*”.

9. Закон України “Про охорону культурної спадщини” від 08.06.00 р., остання редакція від 12.12.12 р. [33] – наведено 21 термін; із них змінено визначення понять “*пам’ятка культурної спадщини*” згідно із Законом від 23.09.08 р. № 574-VI і “*об’єкт культурної спадщини*” згідно із Законом України від 13.01.11 р. № 2947-VI та доповнено поняття “*щойно виявлений об’єкт культурної спадщини*” згідно із Законом України від 09.09.10 р. № 2518-VI.

Інші з досліджених законів можна розподілити між двома розглянутими групами, хоча існує ще й третя група – закони, в яких взагалі не приділяється увага питанням термінології: вони не містять окремої статті з переліком термінів, а також не розкривають зміст вживаних понять у своїх текстах.

Якщо введення нових термінів і вилучення зістарілих можна пояснити новими реаліями сьогодення, то необхідність внесення змін у попереднє визначення терміна говорить, здебільшого, про якість законотворчої діяльності: свідчить про неточність раніше наданої терміну дефініції, про непродуманість і неврахування законодавцем усіх можливих нюансів та випадків при створенні нормативно-правового акта.

Висновки.

Вирішення проблеми уніфікації нормативно-правової термінології може стати основою для її подальшої стандартизації і гармонізації та удосконалення законотворчого процесу в цілому, сприятиме підвищенню техніко-юридичного рівня нормативно-правових актів, зростанню їх комунікативної ефективності.

Швидка зміна лексичного складу термінологічної системи національного законодавства, несталість її понятійного апарату не сприяє вирішенню проблеми уніфікації нормативно-правової термінології та свідчить про недосконалість дій законопроектувальника.

Можливим варіантом розв’язання проблеми автор вбачає запровадження спеціальної лінгвістичної експертизи* щодо термінології нормативно-правових актів на етапі їх проектування за участю лінгвістів, юристів та фахівців даної науково-технічної галузі.

Використана література

1. Беседна Л.Л. До питання особливості законодавчої мови // Інформація і право. – 2012. – № 3(6). – С. 22-28.
2. Беседна Л.Л. Особливості функціонування автоматизованої термінологічної системи законодавства // Правова інформатика. – 2013. – № 1(37). – С. 17-23.
3. Про інформацію : Закон України від 02.10.92 р. № 2657-XII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України : Закон України від 11.05.04 р. № 1703-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

---

* **Від редактора:** Лінгвістична експертиза у Верховній Раді України сьогодні проводиться.

5. Про внесення змін до Закону України “Про інформацію” : Закон України від 13.01.11 р. № 2938-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13.12.91 р. № 1977-XII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Про внесення змін до Закону України “Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності” від 01.12.98 р. № 284-XIV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності : Закон України від 13.12.91 р. № 1977-XII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
9. Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” : Закон України від 06.04.00 р. № 1646-III. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
10. Про внесення змін до деяких законів України : Закон України від 20.02.03 р. № 581-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
11. Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” : Закон України від 08.09.11 р. № 3714-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
12. Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” : Закон України від 20.11.03 р. № 1316-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
13. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25.06.93 р. № 3322-XII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Про внесення змін до Закону України “Про інформацію” : Закон України від 13.01.11 р. № 2938-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
15. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.10 р. № 2297-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
16. Про внесення змін до Закону України “Про захист персональних даних” : Закон України від 20.11.12 р. № 5491-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.93 р. № 3792-XII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
18. Про внесення змін до Закону України “Про авторське право і суміжні права” : Закон України від 11.07.01 р. № 2627-III. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
19. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності : Закон України від 22.05.03 р. № 850-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
20. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства охорони здоров’я України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів, Державного комітету телебачення і радіомовлення України : Закон України від 16.10.12 р. № 5460-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
21. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24.12.93 р. № 3814-XII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
22. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення протидії незаконному обігу архівних документів : Закон України від 22.12.06 р. № 534-V. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
23. Про внесення змін до Закону України “Про Національний архівний фонд та архівні установи” : Закон України від 05.07.12 р. № 5068-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
24. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22.05.03 р. № 852-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
25. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.06 р. № 143-V. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
26. Про внесення змін до Закону України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” : Закон України від 02.10.12 р. № 5407-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

27. Про стандартизацію : Закон України від 17.05.01 р. № 2408-III. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

28. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України від 23.09.97 р. № 539/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

29. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23.09.97 р. № 540/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

30. Про радіочастотний ресурс України : Закон України від 01.06.00 р. № 1770-III. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

31. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних : Закон України від 23.03.00 р. № 1587-III. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

32. Про захист суспільної моралі : Закон України від 20.11.03 р. № 1296-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

33. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.00 р. № 1805-III. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

~~~~~ * * * ~~~~~